

2024-12-12

Till
Barn- och utbildningsnämnden

För kännedom
Kommunstyrelsen
Kommunfullmäktige

Revisionsrapport – Granskning av trygghets- och säkerhetsarbetet inom kommunal grund- och gymnasieskola

Revisorerna i Sölvesborgs kommun har givit PwC i uppdrag att göra en granskning av trygghets- och säkerhetsarbetet inom kommunal grund- och gymnasieskola. Resultatet av granskningen redovisas i bifogad revisionsrapport. Revisorernas samlade bedömning är:

- Att barn- och utbildningsnämnden inte helt preventivt och operativt säkerställer ett ändamålsenligt trygghetsskapande säkerhetsarbete i grundskolan och gymnasieskolan. Den interna kontrollen inom området bedöms ej vara tillräcklig.

Mot bakgrund av vad som framkommit i granskningen lämnar vi följande rekommendationer:

- Övningar med utgångspunkt i hot och våld kan genomföras. Utformningen av övningarna kan anpassas i frekvens, omfattning och genomförande till den aktuella verksamheten, personalen samt barn och elever.
- Stödjande dokument i form av planer, rutiner och checklistorna kan i större utsträckning förankras i verksamheterna.
- Nämnden behöver i större utsträckning ta del av uppföljning, utvärdering och analyser rörande granskningsområdet för att säkerställa att verksamheterna arbetar aktivt med dessa frågor.

Vi emotser barn- och utbildningsnämndens svar senast 12 mars 2025 med uppgifter om vidtagna eller planerade åtgärder avseende de bedömningar och rekommendationer som återfinns i rapporten.

För kommunens revisorer

Peter Dibéus
Ordförande

Bengt Wallin
Vice ordförande, tillika lekmannarevisor i bolagen

Bilaga:

Revisionsrapport: ”Granskning av trygghets- och säkerhetsarbetet inom kommunal grund- och gymnasieskola”, PwC, december 2024.

Detta dokument är elektroniskt signerat och juridiskt bindande.

Vice Ordförande: Bengt Wallin

Ordförande : Peter Dibéus

Granskning av trygghets- och säkerhetsarbetet inom kommunal grund- och gymnasieskola

Sölvesborgs kommun

November 2024

Viktor Prytz, certifierad kommunal revisor

Isabelle Panasco, revisionskonsult

Anna Hilmarsson, certifierad kommunal revisor

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sölvesborgs kommun genomfört en granskning. Granskningens syfte är att bedöma om barn- och utbildningsnämnden både preventivt och operativt säkerställer ändamålsenligt trygghetsskapande säkerhetsarbete i grund- och gymnasieskola.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och utbildningsnämnden **inte helt** preventivt och operativt säkerställer ett ändamålsenligt trygghetsskapande säkerhetsarbete i grundskolan och gymnasieskolan. Den interna kontrollen inom området bedöms **ej** vara tillräcklig.

Nedan ses bedömning för varje revisionsfråga. För fullständiga bedömningar se respektive revisionsfråga i rapporten eller det avslutande avsnittet "Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor".

Revisionsfrågor	Bedömning	
1) Genomförs riskbedömningar med fokus på hot och våld i förebyggande syfte?	Ja	
2) Finns en handlingsplan och rutiner som omfattar hot och våld som är känd av personal och elever?	Delvis	
3) Genomförs utbildningar och övningar i hur verksamheten ska agera i en skarp hot- eller våldssituation?	Delvis	
4) Finns förberedda rutiner och organisationer för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna?	Ja	
5) Följer nämnden upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer?	Nej	

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till barn- och utbildningsnämnden:

- Övningar med utgångspunkt i hot och våld kan genomföras. Utformningen av övningarna kan anpassas i frekvens, omfattning och genomförande till den aktuella verksamheten, personalen samt barn och elever.
- Stödjande dokument i form av planer, rutiner och checklistorna kan i större utsträckning förankras i verksamheterna.
- Nämnden behöver i större utsträckning ta del av uppföljning, utvärdering och analyser rörande granskningsområdet för att säkerställa att verksamheterna arbetar aktivt med dessa frågor.

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Inledning	3
Bakgrund	3
Syfte och revisionsfrågor	3
Revisionskriterier	4
Avgränsning	4
Metod	4
Granskningsresultat	6
Riskbedömningar	7
Handlingsplan och rutiner	9
Utbildningar och övningar	11
Rutiner och organisationsstöd för krisstöd	13
Uppföljning och rapportering	14
Samlad bedömning	18
Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor	18
Rekommendationer	21

Inledning

Bakgrund

Alla verksamheter inom skola och utbildning ska vara säkra för alla som får sin utbildning, arbetar i eller tillfälligt deltar i aktiviteter i någon verksamhet. Ett antal fall av grövre våld har inträffat i grund- och gymnasieskolor, några med dödlig utgång. Majoriteten av dessa gärningar har begåtts av ensamagerande individer. Statistik från Arbetsmiljöverket visar att antalet anmälningar av hot och våld i skolan har fördubblats på tio år. Utifrån ovanstående har regeringen tillsatt en utredning för hur säkerheten i skolan kan förbättras.

Enligt artikel 19 i barnkonventionen ska barn bland annat skyddas mot alla former av fysiskt eller psykiskt våld. Vidare har alla barn och elever rätt till en utbildning präglad av trygghet och studiero (Skollagen 5 kap. 3 §). Därmed har huvudmannen ett ansvar för barns, elevers och personals säkerhet i verksamheterna.

Huvudmannen behöver i detta perspektiv arbeta både förebyggande och ha förmåga att kunna hantera eventuella situationer. Detta ansvar omfattar elever och personal inom ramen för arbetsmiljöansvaret. För ett framgångsrikt arbete med säkerhet behöver arbetet vara en del av den ordinarie verksamheten i grundskolan och gymnasieskolan och känt av all personal.

Efter en bedömning av väsentlighet och risk har revisorerna i Sölvesborgs kommun beslutat att genomföra en granskning av trygghets- och säkerhetsarbetet inom kommunal grund- och gymnasieskola.

Syfte och revisionsfrågor

Granskningens syfte är att bedöma om barn- och utbildningsnämnden både preventivt och operativt säkerställer ändamålsenligt trygghetsskapande säkerhetsarbete i grund- och gymnasieskola. Granskningen omfattar även att bedöma om den interna kontrollen inom området är tillräcklig.

Revisionsfrågor för att besvara granskningens syfte:

1. Genomförs riskbedömningar med fokus på hot och våld i förebyggande syfte?
2. Finns en handlingsplan och rutiner som omfattar hot och våld som är känd av personal och elever?
3. Genomförs utbildningar och övningar i hur verksamheten ska agera i en skarp hot- eller våldssituation?
4. Finns förberedda rutiner och organisationer för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna?
5. Följer nämnden upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer?

Revisionsfråga 1-4 avser att bedöma ändamålsenligheten. Revisionsfråga 5 avser att bedöma intern kontroll.

Revisionskriterier

Med revisionskriterier avses de bedömningsgrunder som bildar underlag för revisionens analyser och bedömningar.

Följande revisionskriterier tillämpas:

- Kommunallagen 6 kap 6§
- Skollagen 5 kap. 3-4 §§
- Lag (2006:544) om kommuners och regioners åtgärder inför och vid extraordinära händelser i fredstid och höjd beredskap 2 kap. 8 §
- Arbetsmiljölagen 1 kap. 3 § samt 3 kap. 2 §, 2a §. 3§
- Föreskrifter/allmänna råd
 - AFS 1993:2 Våld och hot i arbetsmiljön
 - AFS 1999:7 Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om första hjälpen och krisstöd (myndigheter har annat namn idag men föreskriften gäller fortfarande)
 - AFS 2001:1 Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete
 - Arbetarskyddsstyrelsens allmänna råd om tillämpningen av föreskrifterna om åtgärder mot våld och hot i arbetsmiljön

Avgränsning

Granskningen avser barn- och utbildningsnämnden samt grund- och gymnasieskolor. Granskningen avser år 2024.

I den här granskningen är fokus på om barn- och utbildningsnämnden säkerställer att verksamheten ges tillräckliga förutsättningar för att kunna arbeta på ett ändamålsenligt sätt med både preventivt och operativt säkerhetsarbete i grundskolan.

- Med *preventivt* arbete menas här de åtgärder som vidtas på verksamhetsnivå för att reducera sårbarheter såsom larm, lås, rutiner och utbildning/övning. Krisberedskap - som berör planering och förberedelse för större kriser och händelser som ger konsekvenser och störningar över tid - är inte i fokus i granskningen.
- Sett till den *operativa* verksamheten berör krisledning den organisation som kan aktiveras i direkt respons till en pågående händelse för att förstärka förmågan att hantera den uppkomna händelsen. Krisledningen är ofta uppbyggd på olika nivåer och innehåller olika funktioner. Krisledning ska skiljas från krisstöd som enligt Arbetsmiljöverkets föreskrifter avser det psykiska och sociala omhändertagande som behöver vidtas i samband med olyckor, akuta krissituationer och liknande allvarliga händelser som kan utlösa krisreaktioner.

Metod

Granskningen har genomförts via en genomgång av relevanta dokument för granskningsområdet samt av protokoll. Granskningen har omfattat protokoll för perioden juni 2023-oktober 2024.

Vidare har intervjuer genomförts med följande funktioner:

- Förvaltningschef

- Skolchef
- Kvalitetsutvecklare inom barn- och utbildningsförvaltningen
- Säkerhetschef
- Ett urval av rektorer i grundskolan
- Ett urval av rektorer i gymnasieskolan
- Ett urval av personal inom grundskolan
- Ett urval av personal inom gymnasieskolan

De intervjuade har beretts möjlighet att sakgranska rapporten.

Rapporten är kvalitetssäkrad av Anna Hilmarsson, certifierad kommunal revisor, i enlighet med PwC:s interna riktlinjer.

Granskningsresultat

Organisation

I barn- och utbildningsnämndens reglemente (gällande från och med 2023-01-01) framgår att nämndens ansvar inom skolväsendet omfattar förskola, förskoleklass, grundskola, anpassad grundskola, fritidshem, gymnasieskola, anpassad gymnasieskola samt annan pedagogisk verksamhet enligt skollagen (2010:800) och andra författningar som ankommer på kommunal skolhuvudman. Nämnden ska också inom sitt ansvarsområde ansvara för arbetsmiljön och se till att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt.

I nämndens delegationsordning (gällande från och med 2024-01-01), anges att rektor utgör delegater vid beslut om ansvar och skyldigheter rörande åtgärder mot kränkande behandling.

Inom Sölvesborgs kommun finns en enhet för det förebyggande arbetet inom trygghet, säkerhet och folkhälsa. I enheten ingår säkerhetschef, brottsförebyggande samordnare, folkhälsostrateg/ANDTS-samordnare samt sex trygghetsvärdar.

Arbetsmiljöverket

Arbetsmiljöverket påbörjade våren 2023 inspektioner av grund- och gymnasieskolor i Sverige. Fokus för inspektionerna är skolornas förebyggande arbete för att minska riskerna för hot och våld. Arbetsmiljöverket besökte bland annat Furulunds gymnasieskola under augusti 2023 för att inspektera deras arbetsmiljöarbete. Vid inspektionen noterade de flera positiva aspekter, men också vissa områden som behövde förbättras. Arbetsmiljöverket lämnade ett inspektionsmeddelande som redovisade bristerna och två krav som ställts.

Krav: 1.1 Ni ska upprätta särskilda säkerhetsrutiner för ensamarbeten i till exempel klassrumsmiljö och där hot/våldssituationer kan uppstå.

I förvaltningens svar framgår att efter inspektionen har skolans rektorer vidtagit åtgärder genom att omorganisera scheman och undvika användning av lokaler där medarbetare riskerar att arbeta ensamma. Exempelvis har verksamheten i skolhusets övre våningsplan helt upphört. Rektorerna har också analyserat arbetstiderna för att undvika ensamarbete, och utvecklingssamtal på sen eftermiddag och kväll planeras nu så att fler medarbetare är närvarande samtidigt.

Rektorerna har betonat vikten av att undvika ensamarbete under APT (arbetsplatsträffar), lärarlagsmöten samt i individuella samtal. Skolchefen har på huvudmannens uppdrag inlett ett planeringsarbete för att utvärdera ett lämpligt larmsystem för gymnasieskolans verksamhet och alla medarbetare. Ett exempel på ett befintligt larmsystem i kommunen är Cosafe, en plattform för kriskommunikation som redan används av chefer och av många skolor i Sverige.

Krav: 2.1 Ni ska undersöka om arbetsförhållandena för era arbetstagare innebär risker för våld eller hot om våld. Ni ska, utifrån resultatet av riskbedömningen, vidta de åtgärder som behövs för att förebygga ohälsa eller olycksfall kopplat till våld eller hot om våld.

I förvaltningens svar framgår att rektor, skyddsombud, vaktmästare samt fackligt ombud har genomfört skyddsronder "Arbetsmiljöarbete med hot och våld" samt "Ensamarbete". Mallar och checklistor har använts från Sunt arbetsliv, ett verktyg som stöder ett fungerande arbetsmiljöarbete och erbjuds av de fackliga organisationerna samt SKR och Sobona.

Inom ramen för det systematiska arbetsmiljöarbetet ska skyddsronder genomföras i gymnasieskolans verksamheter minst en gång per termin samt i samband med större förändringar i organisationen.

Efter Arbetsmiljöverkets inspektion och utifrån skyddsronder har gymnasieskolan genomfört en utbildning i säkerhetsarbete och hantering av pågående dödligt våld. Utbildningen genomfördes i samarbete med kommunens säkerhetsavdelning. Skolledningen har också under hösten 2023 inlett en dialog med polisen för att förebygga hot- och våldssituationer. Skolchefens översyn av ett funktionellt larmsystem är i linje med detta arbete.

Riskbedömningar

Revisionsfråga 1: Genomförs riskbedömningar med fokus på hot och våld i förebyggande syfte?

I skollagen 5 kap. 3 § anges att huvudmannen ska säkerställa att det på skolenheten bedrivs ett förebyggande arbete som syftar till att skapa trygghet och studiero. I arbetsmiljölagen 3 kap. 2a § anges att arbetsgivaren systematiskt ska planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö. Arbetsgivaren ska utreda arbetsskador, fortlöpande undersöka riskerna i verksamheten och vidta de åtgärder som föranleds av detta.

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter anges vidare att arbetsgivaren regelbundet ska undersöka arbetsförhållandena och bedöma riskerna för att någon kan komma att drabbas av ohälsa eller olycksfall i arbetet. Bedömningen ska dokumenteras skriftligen (AFS 2001:1 Systematiskt arbetsmiljöarbete 8 §). Arbetsgivaren ska även utreda de risker för våld eller hot om våld som kan finnas i arbetet samt vidta de åtgärder som kan föranledas av utredningen (AFS 2001:1 Systematiskt arbetsmiljöarbete 8§ samt AFS 1993:2 Våld och hot i arbetsmiljön 2 §).

lakttagelser

Barn- och utbildningsförvaltningen har tagit fram en rutin för riskbedömningar och fördelning av arbetsmiljöansvar för lärosalar med förhöjd risk för förskole- och skolenheter. Rutinen beskriver vilka riskbedömningar som ska finnas och upprättas i verksamheterna:

- Riskbedömning för utflyttad verksamhet
- Riskbedömning allmän skydds rond
- Riskbedömning för hot och våld
- Riskbedömning för ensamarbete
- Riskbedömning för nattarbete
- Riskbedömning för moment med höjd risk i undervisningen

Alla riskbedömningar, utom riskbedömning allmänna skyddsronden, revideras vid behov och ska ses över minst vartannat år. Riskbedömning för allmänna skyddsronden ska genomföras årligen och ingår i den kommunövergripande årsplanen för arbetsmiljöarbetet. Intervjuade personer redogör för att det finns en kommunövergripande mall för att dokumentera riskbedömningar. Mallen innehåller en beskrivning av riskbedömningen, åtgärder med kommentarer, ansvarig person för åtgärden, uppföljningstid samt status vid uppföljning. Det framhålls dock att skolenheterna inte alltid följer mallen helt, vilket inte heller är ett krav.

Inom ramen för granskningen har vi även tagit del av ett flertal av riskbedömningar av skolenheterna. Vi noterar att skolenheterna genomför riskbedömningar men att användningen av mallen varierar.

Rutinen för riskbedömningar och fördelning av arbetsmiljöansvar för lärosalar med högre risk inom förskole- och skolenheter anger att rektorer fördelar arbetsmiljöansvaret till lärare i salar med högre skaderisk, såsom idrottshallar, slöjdsalar, hemkunskapssalar, tekniksalar och laborationssalar. Lärarna i dessa ämnen ansvarar för riskbedömningar, åtgärder och information. Personalen ska ha lämplig kompetens genom erfarenhet eller utbildning. Ansvaret är beständigt och ses över vid förändringar. Vid schemaläggning säkerställs att rätt lärare har arbetsmiljöansvaret. Intervjuade företrädare från skolenheterna uppger att riskbedömningar görs kontinuerligt. Representanter från gymnasieskolan säger att riskbedömningar görs i den dagliga verksamheten men att det finns behov av bättre kontinuitet av riskbedömningar för lärare i "vanliga klassrum".

Vid intervjuer framgår att riskbedömningar genomförs av rektor och skyddsombud enligt den upprättade rutinen. Intervjuade uppger också att skyddsronder genomförs två gånger per år för varje enhet. Dessutom framkommer det att elever årligen genomför trygghetsenkäter och elevrådsmöten för att identifiera eventuella riskområden på elevnivå.

Bedömning

Genomförs riskbedömningar med fokus på hot och våld i förebyggande syfte?

Ja

Vi anser att riskbedömningar med fokus på hot och våld genomförs i förebyggande syfte. Vi noterar att det är framtaget tydliga rutiner för riskbedömningar och fördelning av arbetsmiljöansvar i lärosalar med förhöjd risk. Dessa rutiner innefattar flera typer av riskbedömningar som granskas regelbundet. Vidare finns det en kommunövergripande mall för dokumentation av riskbedömningar, även om användningen varierar mellan skolenheter.

Vi noterar att rektorer ansvarar för att fördela arbetsmiljöansvaret till lärare i riskutsatta salar. Vidare noterar vi att riskbedömningar genomförs kontinuerligt av rektorer och skyddsombud, och skyddsronder utförs två gånger per år. Elever deltar också i trygghetsenkäter och elevrådsmöten för att identifiera riskområden.

Handlingsplan och rutiner

Revisionsfråga 2: Finns en handlingsplan och rutiner som omfattar hot och våld som är känd av personal och elever?

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1993:2 Våld och hot i arbetsmiljön 3 §) anges att arbetet ska ordnas så att risk för våld eller hot om våld så långt som det är möjligt förebyggs. Särskilda säkerhetsrutiner ska finnas för arbete som kan medföra risk för våld eller hot om våld. Rutinerna skall hållas aktuella och följas upp löpande. Rutinerna skall även vara kända av alla arbetstagare som kan bli berörda av riskerna.

lakttagelser

Kommunövergripande styrdokument

I kommunen finns flera styrande dokument som omfattar det preventiva och operativa arbetet mot hot och våld:

- Arbetsmiljöpolicy
- Riktlinjer mot hot och våld (beslutad av kommunfullmäktige 2015-10-19, senast reviderad 2023-08-01)

Det finns även framtagna checklistor som berör områdena:

- Checklista kartlägg riskerna för hot och våld i arbetsmiljön
- I riktlinjerna mot hot och våld ingår tre checklistor: en för viktiga telefonnummer, en för bombhot eller andra våldshot, samt en för stöd vid dokumentation.

Kommunen har också utvecklat en årsplanering för arbetsmiljöarbetet. Årsplaneringen specificerar bland annat tidpunkterna för den allmänna skyddsronnen, arbetsmiljöenkäten och uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet under året.

I riktlinjerna mot hot och våld anges att åtgärder mot hot och våld kan göras redan i förebyggande syfte. Enligt AFS 1993:2 har arbetsgivaren ansvar för att identifiera och utvärdera risker för våld och hot inom verksamheten, samt att vidta åtgärder för att förebygga dessa så långt som möjligt. Detta kan innebära materiella förändringar, såsom anpassning av arbetsplatsen eller installation av teknisk utrustning, men det viktigaste är att öka personalens medvetenhet om riskerna. Det innebär att enas om hur arbetsuppgifter ska utföras för att säkerställa en så trygg arbetsmiljö som möjligt. Genom att förändra eller noga överväga sitt eget beteende och genom att införa säkerhetsrutiner i verksamheten kan många hotfulla situationer förebyggas och undvikas. Dessa åtgärder gäller även för förtroendevalda.

Arbetsmiljöpolicyn fastställer målen för arbetsmiljöarbetet i kommunen. Ett av målen är att medarbetarna ska uppleva hög arbets kvalitet beträffande de fysiska, psykiska och sociala aspekterna på arbetsplatsen. Dessutom ska arbetsmiljöarbetet utföras systematiskt och löpande, med fokus på att förebygga problem innan de uppstår. Därtill

framgår att risker och brister i arbetsmiljön ska identifieras genom olika typer av kartläggningar.

Vidare finns en kommunövergripande blankett för det systematiska arbetsmiljöarbetet på förvaltningsnivå (framtaget av personalkontoret 2022-01-27). Blanketten beskriver de olika delarna som ingår i arbetet. Vi noterar att hot och våld inte framgår som en egen del. Intervjuade uppger att hot och våld ingår inom ramen för det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet.

Riktlinjer och rutiner inom barn- och utbildningsförvaltningen

Intervjuade uppger att Sölvesborgs kommun under de senaste åren har påbörjat ett arbete med att förbättra tryggheten och säkerheten genom att rekrytera personal för att systematiskt hantera säkerhets- och trygghetsfrågor. Detta arbete är en del av en ny enhet som har upprättats inom kommunen.

I riktlinjerna mot hot och våld framgår att riktlinjerna är generellt utformade för att kunna gälla alla kommunens verksamheter, medarbetare och förtroendevalda. Det kan därför finnas behov av att anpassa riktlinjerna så att de blir tydliga och relevanta i den egna verksamheten. Det är varje förvaltningschefs ansvar att se till att riktlinjerna förmedlas och anpassas till respektive verksamhet.

Vid intervjuer framkommer att riktlinjerna är delvis kända bland personalen. I vissa intervjuer framkom det att de intervjuade är bekanta med innehållet i riktlinjerna för hot och våld, eftersom det har diskuterats översiktligt, även om detaljer och ordningsföljd inte är helt klara. Det är framför allt inom grundskolan som det framkommer att rutiner och riktlinjer är förankrade. För gymnasieskolan är kännedomen inte lika tydlig. Det påpekas också att det finns variationer i hur väl riktlinjerna är kända bland vikarier.

Intervjuade anger också att ett pilotprojekt med kommunikationsappen Cosfe har lanserats för gymnasieskolans personal inför höstterminen 2024. Appen fungerar som en larmapp för kritisk kommunikation och hantering av incidenter. I samband med lanseringen fick personalen en utbildning. Vidare framgår att det fortfarande finns personal som ännu inte har loggat in i systemet.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen finns en krisplan framtagen för barn- och utbildningskontoret. Skolenheterna upprättar egna krisplaner, se revisionsfråga 4. I intervjuer uppges att skolenheterna upprättar handlingsplaner utifrån riskbedömningen. I granskningen har vi tagit del av två handlingsplaner.

Intervjuade uppger att de har fått bra stöd från säkerhetsamordnare och enhet inom trygghet, säkerhet och folkhälsa. De intervjuade anger att det finns tydliga krisledningsorganisationer med olika funktioner på skolenheterna. Rektor ansvarar för kontakt med förvaltningschef vid en krissituation. Förvaltningschefen tar vid behov informationen vidare till kommunchefen och aktiverar nästa led i krisledningen om så behövs.

I intervjuer framgår det att det nyligen har inträffat incidenter både på grundskolor och gymnasiet. Dessa incidenter har följts upp och utvärderats, och erfarenheterna har delats mellan rektorer för att öka resiliensen. Vid båda incidenterna rapporteras att rutinerna har fungerat väl.

Bedömning

Finns en handlingsplan och rutiner som omfattar hot och våld som är känd av personal och elever?

Delvis

Vi kan konstatera att det finns övergripande rutiner och handlingsplaner samt krav på att enheterna lokalt ska utforma planer för arbetsmiljöarbete som omfattar hot och våld. Vi noterar också att de intervjuade känner att de får gott stöd från enheten för Trygghet, säkerhet och folkhälsa. Det framkommer i granskningen att planer och rutiner är delvis kända och att det finns variationer mellan skolformer. Vi anser att förhållandena mellan de olika dokumenten kan tydliggöras alternativt att dokumenten renodlas. Samtidigt kan förankringen hos personal och elever stärkas för att minska variationen mellan skolformer.

Utbildningar och övningar

Revisionsfråga 3: Genomförs utbildningar och övningar i hur verksamheten ska agera i en skarp hot- eller våldssituation?

I arbetsmiljölagen 3 kap. 3 § anges att arbetsgivaren ska se till att arbetstagaren får god kännedom om de förhållanden, under vilka arbetet bedrivs, och att arbetstagaren upplyses om de risker som kan vara förbundna med arbetet. Arbetsgivaren skall förvissa sig om att arbetstagaren har den utbildning som behövs och vet vad han har att iakttä för att undgå riskerna i arbetet.

I Arbetsmiljöverkets föreskrifter anges vidare att arbetstagarna skall ha tillräcklig utbildning och information och få tillräckliga instruktioner för att kunna utföra arbetet säkert och med tillfredsställande trygghet (AFS 1993:2 Våld och hot i arbetsmiljön 4 §).

I Arbetarskyddsstyrelsens allmänna råd (numera heter myndigheten Arbetsmiljöverket) utvecklas resonemanget ytterligare där det anges att varje arbetstagare har behov av information om riskerna på arbetsplatsen och om hur man bör gå tillväga om något inträffar. Som ett led i detta föreslås arbetstagarna öva hur de ska agera vid en förutsebar våldssituation och på ett realistiskt sätt gå igenom vad som kan hända. Syftet är att arbetstagaren ska känna till bästa sättet att undvika våld och hot. Vidare framgår att arbetstagaren ska ha god kännedom om vad som ska göras i en våldssituation och är införstådd med vilka reaktioner som kan följa av detta samt bidra till att förebygga eller minska den skadliga effekten av en sådan händelse.

Iakttagelser

Enligt riktlinjerna för att hantera hot och våld ska arbetsgivaren se till att alla anställda får nödvändig information och utbildning inom dessa områden. Om det föreligger en risk

för hot eller våld, ska arbetsgivaren också erbjuda stöd och vägledning till medarbetarna.

I intervjuer med verksamhetsföreträdare framgår att utbildningsinsatser har riktats mot chefer och berörd personal. Det framgår att det finns tre övergripande utbildningar inom förvaltningen:

- en bred säkerhetsutbildning för chefer
- en säkerhetsutbildning för berörd personal
- en specifik utbildning för situationer som involverar pågående dödligt våld (PDV).

Intervjuade uppger att det finns stort intresse för området och engagemang för att sprida kunskapen. De intervjuade uppger att utbildningarna för närvarande inte är obligatoriska, men det diskuteras att göra grundutbildningen för berörd personal obligatorisk. Det nämns också att samtliga skolenheter har genomfört något utbildningstillfälle. HR-avdelningen loggar utbildningsdeltagandet för utbildningarna. Vidare finns också en digital arbetsmiljöutbildning för anställda.

I intervjuerna framkommer att övningar i utrymning med elever sker som en del i brandskyddsarbetet. Vidare framkommer att inrymningar har varit ett alternativ som övervägts. Berörda har valt att inte genomföra den sortens övningar eftersom de kan vara för svåra för barn och elever att hantera. I några intervjuer lyfts behovet av att öva på inrymning och att detta skulle kunna ske utifrån andra scenarion än pågående dödligt våld. I barn- och utbildningskontoret krisplan redogörs för en inrymningsplan.

Det framgår i skriftligt svar att rektor, vid uppdatering av krisplanen i kvalitetssystemet Stratsys, har möjlighet att i kommentarsfältet notera eventuella brister samt uttrycka behov av utbildning eller stöd. Utifrån detta kan huvudmannen sammanställa vilka som lämnat in krisplaner och vilka eventuella önskemål på utbildning det finns.

Bedömning

Genomförs utbildningar och övningar i hur verksamheten ska agera i en skarp hot- eller våldssituation?

Delvis

Vi anser att utbildningar och övningar för att hantera skarpa hot- eller våldssituationer genomförs till viss del, men att det finns områden som kan förbättras.

Vi noterar att riktlinjerna för att hantera hot och våld följs genom utbildningsinsatser riktade mot chefer och berörd personal. Vidare kan vi konstatera att utbildningarna för närvarande inte är obligatoriska, vilket medför en risk att personalen inte får den utbildning som behövs. Vi anser att det är positivt att skolenheterna har haft deltagare som genomgått utbildningarna och att HR-avdelningen loggar deltagandet.

Vidare noterar vi att övningar i utrymning med elever genomförs som en del av brandskyddsarbetet. Inrymningsövningar har övervägts men inte genomförts, då de kan

vara svåra för barn och elever att hantera. Vi noterar att övningar i inrymning och utestängning med elever inte har genomförts.

Rutiner och organisationsstöd för krisstöd

Revisionsfråga 4: Finns förberedda rutiner och organisationer för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna?

Med grund i Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 1997:7 Arbetarskyddsstyrelsens föreskrifter om första hjälpen och krisstöd 5 och 7 §§ och AFS 1993:2 Våld och hot i arbetsmiljön 11 §) ska det på varje arbetsställe finnas beredskap och rutiner för det krisstöd som kan behövas med hänsyn till verksamhetens art, omfattning och särskilda risker. Det ska säkerställas att arbetstagarna känner till hur krisstödet är organiserat på arbetsstället och arbetstagarna ska fortlöpande hållas väl förtroga med de rutiner som gäller. Arbetstagare som utsatts för våld eller hot om våld ska snabbt få hjälp och stöd för att förebygga eller lindra såväl fysisk som psykisk skada. För att undvika eller lindra skador av en vålds- eller hotsituation och förebygga framtida problem är det viktigt att det finns en förberedd organisation för detta på alla arbetsplatser. På större arbetsplatser bör någon form av räddningsledning/krisgrupp finnas som aktiveras vid svåra akuta händelser.

lakttagelser

Av intervjuer framgår att kommunkoncernen anlitat ett företag för företagshälsovård som omfattar tjänster såsom krisstöd, kartläggningssamtal, arbetsförmågebedömningar, samtalsstöd och utredningar.

Inom barn- och utbildningsförvaltningen finns en krisplan framtagen för barn- och utbildningskontoret. Krisplanen redogör för tillhörande funktioner såsom förvaltningschef, verksamhetschef, kvalitetsutvecklare, samordnare samt kommunikation och läge och lägesbild. Krisplanen tydliggör att händelser som aktiverat krisledningen alltid ska utvärderas. I krisplanen finns också handlingsplan för olika händelser. På intranätet finns också en anhöriglista som innehåller uppgifter om personal och anhöriga. Anhöriglistan ska alltid vara aktuell och varje medarbetare på kontoret ansvarar för att den hålls uppdaterad. Krisplanen redogör också för viktiga telefonnummer.

Vi har inom ramen för granskningen tagit del av skolenheternas krisplaner. Skolenheternas krisplaner är upprättade under år 2024 och beskriver bland annat vilka personer som ingår i krisgruppen, handlingsplan för olika händelser, viktiga telefonnummer etc.

Vid intervjuer anges att det finns en krisgrupp på förvaltningsnivå samt en för respektive skolenhet att få krisstöd av. Stöd kan också erhållas från elevhälsan. Därtill finns det möjlighet att vända sig till POSOM¹-gruppen för stöd.

Intervjuade uppger att krisplaner uppdateras årligen. I skriftligt svar framgår att när KRIS-planen ska revideras (i januari) läggs den i kvalitetssystemet Stratsys, där

¹ psykiskt och socialt omhändertagande i kris- och katastrofsituationer.

huvudmannen säkerställer att alla skolenheter har lämnat en uppdaterad version. Där finns kommentarsfält för rektor att skriva in eventuella brister eller önskemål om utbildning eller stöd. Utifrån detta kan huvudmannen sammanställa vilka skolenheter som lämnat in och vilka eventuella önskemål på utbildning det finns.

Bedömning

Finns förberedda rutiner och organisationer för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna?

Ja

Vi anser att det finns väl förberedda rutiner och en tydlig organisation för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna. Vi noterar att kommunkoncernen har anlitat ett företag för företagshälsovård som erbjuder tjänster som kartläggningssamtal, arbetsförmågebedömningar och samtalsstöd.

Vi noterar att inom barn- och utbildningsförvaltningen finns en framtagen krisplan. Vidare noterar vi att skolenheterna upprättar egna krisplaner. Krisplanerna revideras årligen och hanteras i kvalitetssystemet Stratsys, där eventuella behov av utbildning eller stöd kan rapporteras. Det finns också krisgrupper både på förvaltningsnivå och på skolenheterna, samt möjlighet till stöd från POSOM-gruppen.

Uppföljning och rapportering

Revisionsfråga 5: Följer nämnden upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer?

Av kommunallagens 6 kap. 6 § framgår att nämnderna ska se till att den interna kontrollen är tillräcklig och att verksamheten bedrivs på ett i övrigt tillfredsställande sätt. Som arbetsgivare har även nämnden ett ansvar för att systematiskt planera, leda och kontrollera verksamheten på ett sätt som leder till att arbetsmiljön uppfyller föreskrivna krav på en god arbetsmiljö (Arbetsmiljölagen 3 kap. 2a §). Arbetsgivaren ska även utifrån Arbetsmiljöverkets föreskrifter (AFS 2001:1 Arbetsmiljöverkets föreskrifter om systematiskt arbetsmiljöarbete § 11) varje år göra en uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Uppföljningen skall dokumenteras skriftligt om det finns minst tio arbetstagare i verksamheten.

Iakttagelser

Struktur för uppföljning och rapportering

Kommunfullmäktige beslutade om de strategiska områdena samt fullmäktigemål den 11 januari 2021. I de strategiska områdena anges vad som är viktigt att fokusera på under de närmsta åren. För att konkretisera utvecklingsarbetet har fullmäktige beslutat om nio fullmäktigemål som hela kommunens organisation ska arbeta med. Nämnderna ska i sin tur formulera sina egna mål och mätetal som är kopplade till fullmäktigemålen. Barn- och utbildningsnämnden beslutade 2023-10-04 § 43 om nämndens mål och indikatorer för år 2024.

Dokumenterad uppföljning

Fullmäktige har beslutat om målet "Upplevd trygghet och säkerhet i hela kommunen" utifrån det målet har nämnden beslutat om "Alla barn och elever ska känna sig trygga i mötet med oss". Det framgår inte av målet och mätetalen att det omfattar gymnasieskolan. I delårsrapport 2, 2024-10-01 § 41 prognostiseras målet som uppnått (grönt) och fyra av fem indikatorer är också gröna, medan den femte indikatorn är gul. I uppföljningen beskrivs att det framgår tydligt att eleverna känner sig trygga. Arbetsron i förskoleklass har förbättrats, vilket är positivt. Alla verksamheter och utbildningsnivåer arbetar medvetet och förebyggande för att säkerställa att barn och elever känner sig trygga både i förskolan och skolan.

I uppföljningen av den interna kontrollen den 25 april 2024 § 27 finns ett kontrollområde som berörs av granskningsområdet. Detta kontrollområde handlar om att "trygghet och studiero kan störas på grund av bristande arbete med diskriminering och kränkande behandling". Uppföljningen visar att nämnden regelbundet övervakar huvudmannens arbete med att förebygga diskriminering och kränkande behandling. En första redovisning har genomförts och det finns rutiner för insatser och åtgärder för att hantera avvikelser i verksamheten. Rapportering ska ske i januari och september.

Intervjuade uppger att nämnden kontinuerligt får rapporter om uppföljning av ärenden rörande kränkande behandling och diskriminering. Vidare uppges att de anmälda ärendena specificeras efter typ, exempelvis om det var fysiskt eller sker via nätet.

Representanter från förvaltningsledningen uppger att en övergripande analys av riskbedömning för hot och våld inte utförs separat, utan är integrerad i det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Vi har inom ramen för granskningen tagit del av förvaltningens årlig uppföljning av det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM), daterad 2023-12-21. Det framgår inte av protokollen att nämnden har tagit del av denna uppföljning. Förvaltningschefen redovisar resultaten i ledningsgruppen och skickar dem till personalchefen. Alla kontrollområden är uppfyllda, men det finns identifierade brister och utvecklingsområden. Utöver kontrollområdena finns två textrutor där förvaltningen kan ange identifierade brister eller utvecklingsområden inom förvaltningens arbetsmiljöarbete. När det gäller frågan "Vilka brister eller utvecklingsområden bedömer förvaltningen att det krävs externt eller övergripande stöd för att kunna åtgärdas?" framgår det att kontinuerlig utbildning för chefer och skyddsombud är viktig för att förbättra samarbetet och förståelsen för det systematiska arbetsmiljöarbetet. Utbildningarna bör vara korta men återkommande, vilket innebär att den nuvarande BAM²-utbildningen inte är optimal.

I frågan "Ange identifierade brister eller utvecklingsområden inom förvaltningens arbetsmiljöarbete" framgår det att den främsta bristen är obalansen mellan ansvar och befogenheter. Förbättringar i den fysiska arbetsmiljön beror ofta på fastighetsåtgärder som chefen inte kan kontrollera, vilket skapar otydlighet. Trots en tydlig SAM-struktur upplevs arbetet som extra arbetsuppgifter. Utbildning i att integrera arbetsmiljöarbetet i det dagliga arbetet bör prioriteras, och att årshjulet kan användas som stöd för cheferna.

² Bättre arbetsmiljö

Som nämns under revisionsfråga 2 har vi tagit del av en checklista för kartläggning av risker för hot och våld i arbetsmiljön. Checklistan innehåller exempel på frågor som förvaltningen kan ställa när den undersöker riskerna för hot och våld i arbetsmiljön. Frågorna utgår från Arbetsmiljöverkets regler Våld och hot i arbetsmiljön, AFS 1993:2.

Intervjuade uppger att det finns ett råd för trygghet, säkerhet och folkhälsa. Rådet arbetar för att skapa långsiktiga drog- och trygghetsskapande åtgärder samt öka folkhälsa och levnadsvillkoren. Ordförande för barn- och utbildningsnämnden deltar i rådet.

Vidare framgår i intervju med representanter från förvaltningsledningen att förvaltningen och nämnden har en pågående dialog och att nämnden får omvärldsbevakning baserad på aktuella händelser relaterade till hot och våld. Vi kan inte se i protokollen att nämnden har tagit del av inspektionen från Arbetsmiljöverket.

Rapportering till nämnd

Av genomförd protokollsgenomgång för perioden juni 2023 - oktober 2024 framgår att nämnden har tagit del av följande uppföljning av trygghets- och säkerhetsarbetet i grundskolan:

- 2023-10-04 § 44 - Nämnden får del av uppföljning för diskriminering och kränkande behandling för läsåret 22/23. Under läsåret 22/23 registrerades totalt 389 ärenden från alla kommunens skolor och förskolor. Samtliga ärenden följs upp.
- 2024-01-31 § 2 - Nämnden får del av uppföljning för diskriminering och kränkande behandling för höstterminen 2023. Under höstterminen 2023 registrerades totalt 207 ärenden från samtliga kommunens skolor och förskolor. Samtliga ärenden utreds och följs upp.
- 2024-05-22 § 26 - Nämnden får del av BUN § 26 Information om bland annat miljöförbundets hälsoskyddstillsyn på kommunens förskolor och skolor.
- 2024-10-02 § 45 - Nämnden får del av uppföljning för diskriminering och kränkande behandling för läsåret 23/24. Under läsåret 23/24 registrerades totalt 385 ärenden från alla kommunens skolor och förskolor. Samtliga ärenden utreds och följs upp. Några ärenden visar att det inte skett någon kränkning eller diskriminering. Några avslutas efter samtal med berörda parter och några kräver större insatser som till exempel samtal med vårdnadshavare eller kontakt med kurator vid ett eller flera tillfällen.

Bedömning

Följer nämnden upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer?

Nej

Vi anser att nämnden inte tillräckligt följer upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer. Trots att det finns strukturer för uppföljning och rapportering av arbetsmiljön omfattar det inte tydligt hot och våld i grundskolan och gymnasieskolan.

Vi noterar att det finns en kontinuerlig uppföljning av ärenden rörande kränkande behandling och diskriminering som överensstämmer med skollagens krav. Det är ett

viktigt förebyggande arbete utifrån granskningsområdet, men en separat och övergripande analys av riskbedömning för hot och våld utförs inte. Analys av riskbedömning ingår i det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Det framgår inte av protokollen att nämnden har tagit del av inspektionen från Arbetsmiljöverket eller den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Samlad bedömning

PwC har på uppdrag av de förtroendevalda revisorerna i Sölvesborgs kommun genomfört en granskning. Granskningens syfte är att bedöma om barn- och utbildningsnämnden både preventivt och operativt säkerställer ändamålsenligt trygghetsskapande säkerhetsarbete i grund- och gymnasieskola.

Utifrån genomförd granskning är vår samlade bedömning att barn- och utbildningsnämnden **inte helt** preventivt och operativt säkerställer ett ändamålsenligt trygghetsskapande säkerhetsarbete i grundskolan och gymnasieskolan. Den interna kontrollen inom området bedöms **ej** vara tillräcklig.

Sammanfattande bedömningar utifrån revisionsfrågor

Revisionsfråga	Bedömning	
1. Genomförs riskbedömningar med fokus på hot och våld i förebyggande syfte?	Ja Riskbedömningar med fokus på hot och våld genomförs i förebyggande syfte. Det är framtaget tydliga rutiner för riskbedömningar och fördelning av arbetsmiljöansvar i lärosalar med förhöjd risk. Dessa rutiner innefattar flera typer av riskbedömningar som granskas regelbundet. Det finns en kommunövergripande mall för dokumentation av riskbedömningar, även om användningen varierar mellan skolenheter. Riskbedömningar genomförs kontinuerligt. Elever deltar också i trygghetsenkäter och elevrådsmöten för att identifiera riskområden.	
2. Finns en handlingsplan och rutiner som omfattar hot och våld som är känd av personal och elever?	Delvis Det finns övergripande rutiner och handlingsplaner samt krav på att enheterna lokalt ska utforma planer för arbetsmiljöarbete som omfattar hot och våld. Vi noterar också att de intervjuade känner att de får gott stöd från enheten för Trygghet, säkerhet och folkhälsa. Det framkommer i granskningen att planer och rutiner är delvis kända och att det finns variationer mellan skolformer. Förhållandena mellan de olika dokumenten kan tydliggöras alternativt att dokumenten renodlas. Samtidigt kan förankringen hos personal och elever stärkas för att minska variationen mellan skolformer.	

3. Genomförs utbildningar och övningar i hur verksamheten ska agera i en skarp hot- eller våldssituation?

Delvis

Utbildningar och övningar för att hantera skarpa hot- eller våldssituationer genomförs till viss del, men att det finns områden som kan förbättras. Riktlinjerna för att hantera hot och våld följs genom utbildningsinsatser riktade mot chefer och berörd personal. Utbildningarna är för närvarande inte obligatoriska, vilket medför en risk att personalen inte får den utbildning som behövs. Det är positivt att skolenheterna har haft deltagare som genomgått utbildningarna och att HR-avdelningen loggar deltagandet. Vidare noterar vi att övningar i utrymning med elever genomförs som en del av brandskyddsarbetet. Inrymningsövningar har övervägts men inte genomförts, då de kan vara svåra för barn och elever att hantera. Övningar i inrymning och utestängning med elever har inte genomförts.

4. Finns förberedda rutiner och organisationer för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna?

Ja

Det finns väl förberedda rutiner och en tydlig organisation för att ge krisstöd inom förvaltningen och på enheterna. Kommunkoncernen har anlitat ett företag för företagshälsovård. Inom barn- och utbildningsförvaltningen finns en framtagen krisplan. Skolenheterna upprättar egna krisplaner. Krisplanerna revideras årligen och hanteras i kvalitetssystemet Stratsys. Det finns också krisgrupper både på förvaltningsnivå och på skolenheterna, samt möjlighet till stöd från POSOM-gruppen.

5. Följer nämnden upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer?

Nej

Nämnden följer inte tillräckligt upp arbetet med att förebygga och hantera hot och våld i utbildningsmiljöer. Trots att det finns strukturer för uppföljning och rapportering av arbetsmiljön omfattar det inte tydligt hot och våld i grundskolan och gymnasieskolan. Det finns en kontinuerlig uppföljning av ärenden rörande kränkande behandling och diskriminering som överensstämmer med skollagens krav. Det är ett viktigt förebyggande arbete utifrån granskningsområdet, men en separat och övergripande analys av riskbedömning för hot och våld utförs inte. Analys av riskbedömning ingår i

det ordinarie systematiska arbetsmiljöarbetet. Det framgår inte av protokollen att nämnden har tagit del av inspektionen från Arbetsmiljöverket eller den årliga uppföljningen av det systematiska arbetsmiljöarbetet.

Rekommendationer

Utifrån genomförd granskning lämnas följande rekommendationer till barn- och utbildningsnämnden:

- Övningar med utgångspunkt i hot och våld kan genomföras. Utformningen av övningarna kan anpassas i frekvens, omfattning och genomförande till den aktuella verksamheten, personalen samt barn och elever.
- Stödjande dokument i form av planer, rutiner och checklistorna kan i större utsträckning förankras i verksamheterna.
- Nämnden behöver i större utsträckning ta del av uppföljning, utvärdering och analyser rörande granskningsområdet för att säkerställa att verksamheterna arbetar aktivt med dessa frågor.

2024-12-12

Viktor Prytz

Projektleddare

Anna Hilmarsson

Uppdragsledare

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Sölvesborgs kommun enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan från den 2024-05-02. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.